

Ball de Bastons

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès

Coordenades:

Latitud: 41.441019329178

Longitud: 1.8632233142853

UTM Est (X): 405034

UTM Nord (Y): 4588340

Classificació

Número de fitxa 08091 - 192

Àmbit: Patrimoni immaterial

Tipologia Música i dansa

Estil / època: Contemporani Popular

Segle XVIII-XXI

Estat de conservació Bo

Protecció Inexistent

Tipus de protecció: Inexistent

Número inventari IPEC 903276

Generalitat i altres inventaris

Accés Obert

Ús actual: Lúdic/Cultural

Titularitat Pública

Fitxes associades:

[Ball de Bastons](#)

[Monument als Bastoners de Catalunya](#)

Autoria de la fitxa Martí Picas. INSITU SL

Data de registre de la fitxa: dt., 21/05/2024 - 11:55

Descripció

El ball de bastons és una dansa tradicional popular en els Països Catalans i altres regions d'Europa i la Mediterrània. Aquesta dansa utilitza bastons com a element central, que els ballarins fan xocar entre ells al compàs de la música. La dansa ha estat una part important de diverses festes i celebracions històriques, la qual cosa ha donat lloc a una varietat d'estils en indumentària, coreografies, músiques i acompanyaments musicals, mostrant una rica diversitat regional.

El repertori de valls de la Colla Vella, es calcula en una quinzena: La Processó, el Ball Nou, Xotis de Cares, Xotis de Punts, Contradansa, Negrito, Bonanova, Pastoreta, Clavell, la Polca, l'Esmunyegada, l'Exercici, Pavana, Ball de St. Pau i la Dragona. La Colla nova va incorporar set valls nous com són La Polca Airosa, Vals Típic, Vals Jota, Petit Xotis, Polca Pasqua Florida, la Moreneta. Una de les evolucions importants del grup fou a partir dels anys 1980 amb la incorporació dels balls d'espases al repertori, si bé només es representen en escenari.

L'acompanyament musical tradicional havia estat el flabiol, però a mitjans dels anys 1980 s'hi incorporaren un parell de tambors, i a vegades, dos flabiols més.

Història

Segons les referències de tradició oral recollides per Mercè Carafí (1998) no se'n coneix l'antiguitat, però és parlar que ja es ballava al segle XVIII o abans al poble. La celebració dels balls de bastons al poble ha sigut permanent des que se'n té record, si bé hi ha hagut alguna aturada, com consta amb la parada per culpa de la Guerra Civil de 1936-39. Malgrat tot, després de la guerra es va reunir de cop el grup de bastoners de Gelida, l'Agrupació de Bastoners, coneguda popularment com "La Colla Vella".

Les dates de celebració de balls de bastons al poble eren assenyalades, coincidint amb les festes de Pasqua, Festa Major, i posteriorment s'ha incorporat la festa de la Vellesa, i excepcionalment, s'havia celebrat també "el dia de la Liberación".

La història del grup de ball de bastons al poble va començar a canviar a partir de l'any 1947 quan dos membres de la Colla Vella, els germans Andreu i Joan Comajuncosa, s'escindeixen del grup i formen La Colla Nova. "La Colla Nova" no tarda massa a ser reconeguda i obtindran alguns premis significatius pel món bastoner de Gelida (Albinyana 1950 - Balsareny 1952). Aquests èxits, però, aviat es van veure altre cop alterats, amb una nova escissió del grup, i es funda "Grup de Danses Nous Bastoners de Gelida" de la mà, altra volta, dels germans Comajuncosa. La nova colla també va obtenir importants reconeixements com el 2n premi al Concurs Internacional de Cançons i Danses de Sant Sebastià l'any 1954. La nova entitat fins i tot va tenir una projecció exterior, visitant en diverses ocasions la Catalunya Nord i França.

Pel que fa a les colles infantils, la incorporació de la primera fou l'any 1953, quan l'Andreu i en Joan Comajuncosas, van adaptar el ball de bastons gelidenc per a infants entre els set i els dotze anys.

En 1981, per celebrar la VI Trobada de Bastoners de Catalunya a Gelida, per commemorar l'esdeveniment es va col·locar un monument al carrer de la Barceloneta. Durant la celebració, les diferents colles gelidenques van aconseguir un èxit notable.

L'estudi del Ball de Bastons a Gelida, gaudeix d'una publicació de l'any 1944, "El ball de bastons de Gelida" actualment exhaurida, que segons Carafí (2003) inclou un pròleg de Joan Roca i Miracle, destacat promotor i apassionat d'aquestes danses durant els seus estius a la Torre Monturiol de Gelida, de gran antiguitat. A més, l'obra conté contribucions de l'erudit investigador i folklorista Aureli Capmany i les partitures musicals del flabiolaire Antoni Orpí. L'edició original és extremadament rara, limitada a només 33 exemplars

numerats i actualment és considerada introbable. Estava impresa sobre una donació de paper de la Casa Guarro, i cobertes de pell. Posteriorment, amb la col·laboració del mateix Enric Carafí, Marino Gutierrez i la família Roca se'n feu una segona edició l'any 1989, incorporant la història dels següents cinquanta anys de vida del ball a Gelida.

L'any 2003 morí l'històric bastoner, representat i cap de colla gelidenc, Joan Comajuncosa.

Bibliografia

CARAFÍ, Mercè (1998). *L'Abans. Recull gràfic de Gelida, 1890-1965*. Efadós Editorial.

BANCHS, Narcís (2009). *El ball de bastons de Gelida: 175 anys*. Autoedició.

CARAFÍ, Enric (2003). "El 50è aniversari dels Nous Bastoners de Gelida". *Programa Festa Major 2003*, pp. 13-15.

Enllaços d'interès:

[Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya](#)
[Programa de Festa Major 2003](#)

